BÖLÜM 8

FİNANSAL OKURYAZARLIK

Dr. Öğr. Üyesi Hasan GÜL
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-4775-8698

GİRİŞ

Kapitalist ekonomik sistemin rekabetçi doğası, gittikçe karmaşıklaşıp küresel bir niteliğe bürünen piyasalar ve bir ömür içinde farklı nitelikte pek çok ekonomik işlemin muhatabı olmak bireylerin doğru finansal kararlar almasını zorunlu kılmaktadır. Günümüzde finansal kararların hem birey hem de parçası olduğu toplum için son derece önemli sonuçları olmaktadır.

Finansal okuryazarlık, parayı iyi yönetebilme kabiliyeti ve bu kabiliyetin artırılmasına dönük kazanımlar bütünü olarak ifade edilebilir. Finansal okuryazarlığın artan öneminin bir sonucu olarak konuya ilişkin artan sayıda araştırma yapılmakta, kurum ve kuruluşlarca eğitim programları geliştirilmekte, hükümet politikaları yürürlüğe sokulmaktadır.

Bu çalışmada muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık düzeyine etkisi inceleme konusu yapılmıştır. Muhasebe farkındalığı ile en temel seviyede de olsa muhasebe bilgisine sahiplik kastedilmiştir. Muhasebe farkındalığı, temel finansal kavramlara dayana daha geniş bir özelliği kavramlaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Muhasebe farkındalığına sahip bireylerin temel finansal kavramları bildiği varsayımıyla, muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık düzeyini artıracağı çıkarımında bulunulabilir.

Bu çalışmanın amacı, literatür yardımıyla muhasebe farkındalığı olgusunun finansal okuryazarlık düzeyini etkilediğini gösterir kanıtlar sunmaktır. Bu kapsamda araştırmanın birinci kısmında finansal okuryazarlık kavramı, finansal okuryazarlığın önemi ve faydaları, finansal okuryazarlığın bileşenleri ele alınmış; ikinci kısmında muhasebe farkındalığı kavramının çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Üçüncü kısımda, -muhasebe farkındalığına sahip bireyler olarak kabul edilebilecek- muhasebe meslek mensupları, muhasebe-finans öğreticileri ve üniversite öğrencilerinin örnekleme gruplarını oluşturduğu araştırmalardan muhasebe farkındalığı finansal okuryazarlık ilişkisini gösteren kanıtlar sunulması amaçlanmıştır.

Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık önemi her geçen gün artan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim pek çok kurum ve kuruluş toplumdaki finansal okuryazarlık oranını arttırmak için girişimlerde bulunmaktadır. Aşağıdaki bölümlerde finansal okuryazarlık olgusu, önemi ve faydaları açıklanmaya çalışılmıştır.

Finansal Okuryazarlık Kavramı

Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) finansal okuryazarlığı, "Sağlıklı finansal kararlar almak ve nihayetinde bireysel finansal refahı elde etmek için gerekli olan farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışın bir kombinasyonu" olarak tanımlamaktadır (OECD, 2011). Finansal okuryazarlığın diğer tanımlarından bazıları şunlardır:

"*Bir ömür boyu finansal refah için ve finansal kaynakları etkin bir şekilde yönetmek için bilgi ve becerileri kullanma yeteneği.*" (The Department Of The Treasury, 2008).

Finansal okuryazarlık, genel olarak parayı yönetebilmek ve finansal planlama yapabilmek için, finansal ürünler, kurumlar ve kavramlar dahil olmak üzere finansal farkındalık ve finansal bilgiyi; faiz hesaplamaları yapabilmek gibi finansal yetenek ve kapasiteyi kapsayabilen bir terimdir (Xu ve Zia, 2012).

Finansal okuryazarlık bireylerin daha akıllıca finansal kararlar almasına katkı vererek daha iyi bir para yönetimi sağlayan bilgi ve beceriler toplamıdır. Finansal okuryazarlık, parayı iyi yönetebilme kabiliyetin arttırılmasına dönük kazanımlar bütünü ve yeteneği olarak da tanımlanabilir.

Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Faydaları

Finansal okuryazarlık, finansal konuları anlama yeteneğini, bu bilgiye göre hareket etme becerisini ve istekliliğini sağlar. Daha iyi finansal kararlar alınmasına hizmet eder (Balasubramnian ve Sargent, 2020). Dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, uygun finansal ürünlere erişimi olan finansal okuryazar bir nüfusa sahip olmanın bireylere ve ulusal ekonomilere faydalarını kabul etmektedir (OECD, 2013). Aşağıda finansal okuryazarlığın önemine vurgu yapabilecek bazı veriler sunulmuştur (Bankalar Arası Kart Merkezi, 2022; Türkiye Bankalar Birliği, 2022; Türkiye İstatistik Kurumu, 2022; Veri Analiz Platformu, 2022; World Inequality Lab, 2022)

- 2021 yılı sonu itibariyle Türkiye'deki toplam kredi kartı sayısı 84 milyona yakındır.
- 2021 yılı sonu itibariyle Türkiye'de kredi kartı kullanılarak yapılan toplam işlem sayısı 5,5 milyar, toplam işlem tutarı ise 1,5 trilyon TL olmuştur.
- 2022 yılı Nisan ayı sonu itibariyle Türkiye'de bireysel kredi[1] kullanan kişi sayısı 36,1 milyon; toplam bireysel kredi borcu tutarı 1 trilyon 137 milyar TL; kişi başına ortalama bireysel kredi miktarı 31,5 bin TL'dir.
- 2021 yılında Türkiye'de konut alımı ve konut masrafları dışında borç veya taksit ödemesi olanların oranı %63,7'dır.

1 Bireysel krediler, bankalarca, finansman şirketlerince ve finansal kiralama şirketlerince T.C. Kimlik numarası bulunan gerçek kişilere kullandırılan konut kredisi, taşıt kredisi, ihtiyaç ve diğer krediler ve bireysel kredi kartı toplamından oluşmaktadır.

- 2022 Mayıs ayı sonu itibariyle Türkiye'de hisse senetlerinde 2,4 milyon; devlet iç borçlanma araçlarında yaklaşık 18,4 bin; fonlarda ise 3,2 milyon yerli yatırımcı bulunmaktadır.
- Finansal sıkıntı içerisinde olma durumunu ifade eden maddi yoksulluk oranı 2021 yılı için Türkiye'de % 27,2'dir.
- Dünya nüfusunun en zengin %10'u küresel servetin %76'ına sahipken, en yoksul kısmı sadece %2'sine sahiptir.

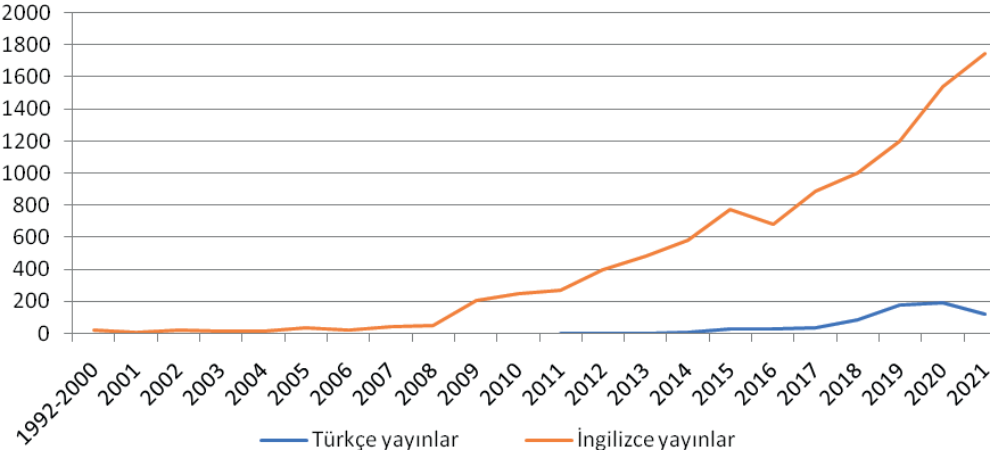
Finansal okuryazarlık, finansal güvenceyi sağlayabilecek, kaygıyı azaltabilecek ve finansal hedeflere ulaşılmasını teşvik edebilecek bir kazanım olarak yaşamın önemli bir bileşenidir (CIF, 2021). En genel ifadesiyle finansal okuryazarlık, daha geniş bir ekonomik büyümeye ve artan bireysel refaha yol açar. Aşağıda, finansal okuryazarlığın faydaları özetlenmeye çalışılmıştır:

- Finansal yönetim bilinci ve becerisi kazandırır. Finansal yönetim bilgi ve becerisinin artması, paranın kazanılması, harcanması, biriktirilmesi, borçlanılması ve korunması hakkında bireylere daha doğru kararlar alma ve uygulama yetkinliği kazandırır.
- Borç ilişkisi kurulurken maliyet bilinciyle hareket edilmesine katkı sağlar (Disney ve Gathergood, 2013). Farklı borçlanma seçenekleri arasında en uygun olanın seçimini sağlayabilir.
- Daha iyi bir bütçeleme yapılmasına katkı sağlar (Klapper, Lusardi ve Panos, 2013). Daha doğru bir tasarruf ve harcama planlaması yaptırabilir.
- Tasarruf sahibi olunmasına ve nakit akışının daha iyi yönetilmesine katkı sağlar (Hilgert, Hogarth ve Beverly, 2003). Gerektiğinde nakit ihtiyacının karşılanmasını kolaylaştırabilir.
- Hisse senetlerine yatırım yapılmasını teşvik eder (Van Rooij, Lusardi ve Alessie, 2011). Önemli ve karlı olabilecek bir yatırım seçeneği olarak sermaye piyasalarına yatırım yapılmasını sağlayabilir.
- Daha yüksek portföy getirisi elde edilmesine katkı sağlar (Calvet, Campbell ve Sodini, 2009). Farklı yatırım enstrümanları arasında doğru bileşenin oluşturulmasını kolaylaştırabilir.
- Karmaşık türev piyasalarında işlem yapılmasını sağlar (Hsiao ve Tsai, 2018). Yüksek risk ve yüksek kazanç potansiyeli barındıran türev piyasalarında alım satım işlemleri yapılmasını sağlayabilir.
- Alım satım işlemlerinde doğru zamanlama yapılmasına katkı sağlar (Guiso ve Viviano, 2015). Bir finansal enstrümanı doğru fiyattan alıp satmak, doğru finansal enstrümana yatırım yapmaktan daha önemli olabilir. Finansal okuryazarlık bu beceriyi artırabilir.
- Daha iyi bir emeklilik planlaması yapılmasına katkı sağlar (Clark, Lusardi ve Mitchell, 2015). Böylece daha kaliteli bir emeklilik dönemi inşa edilebilir.
- Daha az finansal stres ve kaygı çekilmesini sağlar (CFI, 2021).

Finansal okuryazarlığın faydaları bireyleri aşarak toplumsal bir niteliğe bürünebilmektedir. Yeterli sayıda bireyin doğru finansal kararlar alması, toplumda tasarrufların artmasına, daha kolay kredi olanaklarının oluşmasına, sermaye piyasalarının derinleşmesine, refahın yaygınlaşmasına ve ekonomik istikrarsızlıkların önlenmesine kadar pek çok faydası olabilir.

Finansal okuryazarlığın faydaları, hükümetlerin, kurumların ve bilimin bu konuya ilgisini giderek artırmıştır. Aşağıdaki tabloda finansal okuryazarlık konusunda akademik dergilerde yayınlanan Türkçe ve İngilizce yayınların sayıları yıllar itibariyle verilmiştir. Grafik 1'de de görüldüğü gibi finansal okuryazarlık konusunda yapılan bilimsel yayınların sayısı yıllar itibariyle artış eğilimindedir.

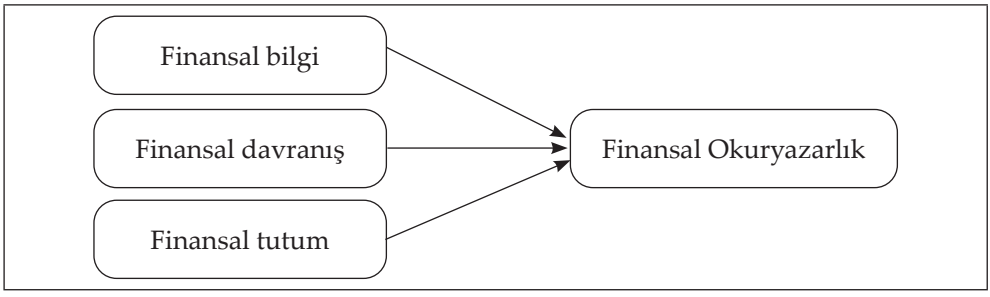
Grafik 1. Akademik dergilerdeki finansal okuryazarlık konulu yayınlar[2]

Bir akademik dergide finansal okuryazarlıkla ilgili İngilizce olarak yapılan ilk yayının tarihi 1992; Türkçe olarak yapılan ilk yayının tarihi 2011'dir. 2021 yılı sonu itibariyle akademik dergilerde yayınlanmış İngilizce çalışmaların toplam sayısı 10.263; Türkçe çalışmaların sayısı 676'dır.

Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Finansal okuryazarlığın, paranın kazanılmasında, harcanmasında, biriktirilmesinde, ödünç alınmasında ve korunmasında bireylerin beceri ve kapasitesini arttıracağı kabul edilmektedir. Fakat finansal okuryazarlık, ancak bir takım yeterliliklerin kazanılmasıyla mümkün olabilmektedir. Finansal okuryazarlık, finansal bilginin kazanılması, finansal davranışların düzenlenmesi ve finansal planlama kabiliyetinin arttırılmasının sonucunda ortaya çıkan kompleks bir yetenektir.

Şekil 1. Finansal okuryazarlığın bileşenleri

2 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kütüphanesi arama motorunda "finansal okuryazarlık" ve "financial literacy" anahtar kelimeleriyle; sınırlayıcılar olarak, "kütüphane koleksiyonunda bulunur", "yayınlanma tarihi", "akademik dergiler" ve "dil" seçenekleri kullanılarak yapılan tarama sonuçlarına göre hazırlanmıştır

Finansal Bilgi

Finansal okuryazarlığın birincil bileşeni, finansal bilgi sahip olmaktır. Finansal bilgi, temel finansal kavramların bilinmesi ve finansal nitelikte birtakım aritmetik işlemlerin yapılabilmesini ifade etmektedir. Enflasyon, risk, getiri gibi kavramlara ilişkin bilgi sahibi olmak; basit ve bileşik faiz hesapları yapabilmek gibi beceriler finansal bilginin göstergeleri olarak sayılabilir (OECD, 2013).

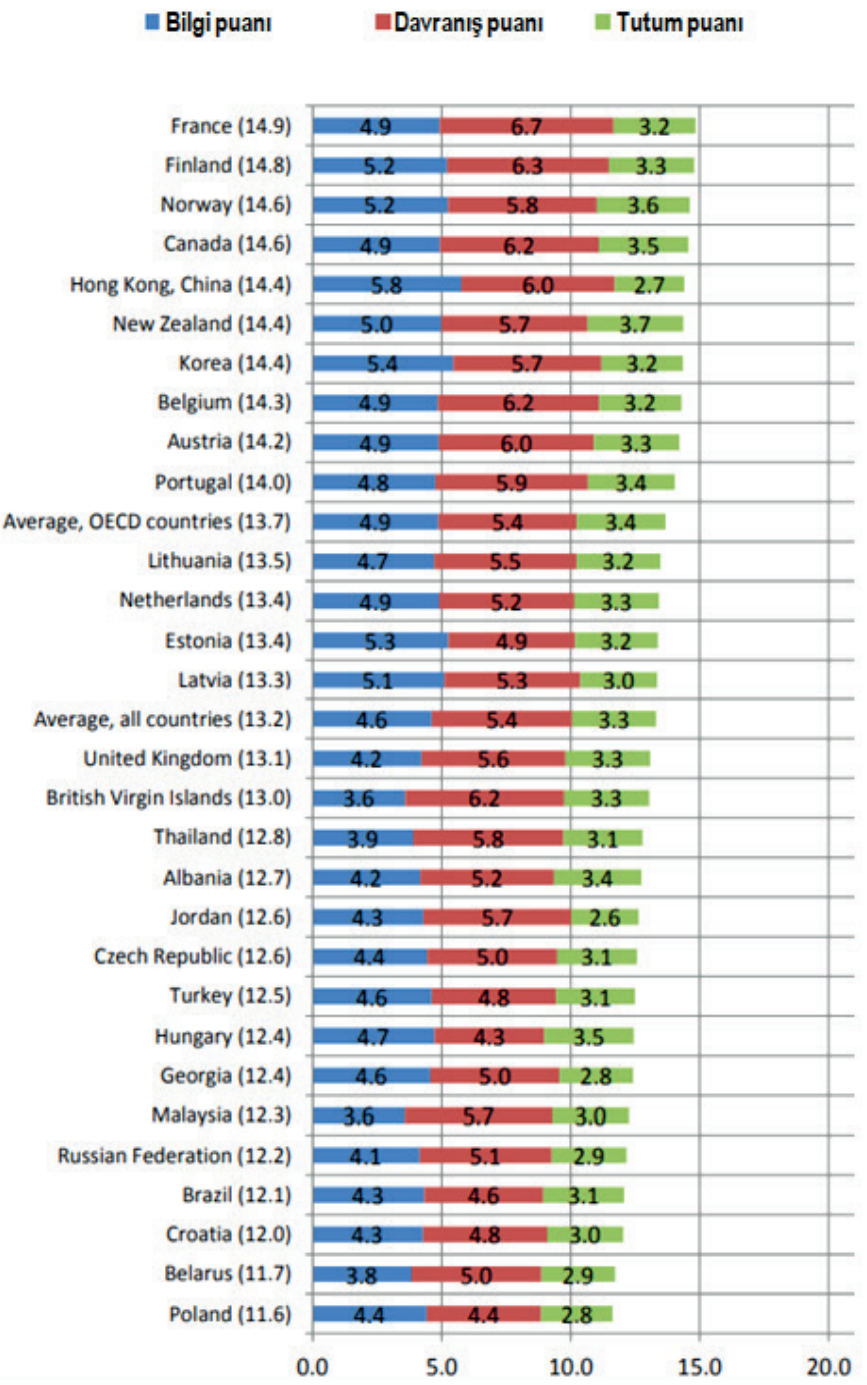
Finansal Davranış

Bireylerin finansal refahı üzerinde önemli etkisi olan finansal davranışlar, bireyin ekonomik işlemler karşısındaki hareket tarzlarını ifade etmektedir. Satın almadan önce düşünmek, faturaları zamanında ödemek, bütçe yapmak, tasarruf etmek ve kredi kullanmak finansal davranış örnekleridir (OECD, 2013).

Finansal Tutum

Finansal tutum ve tercihler finansal davranışların önemli belirleyicisidir. Gelecekleri için tasarruf etmekle ilgili karamsar tutuma sahip bireyler tasarruf etme davranışını daha az gösterme eğiliminde bulunacaktır. Benzer şekilde kısa vadeli isteklere öncelik verme eğiliminde olan bireyler tasarruf etme veya daha uzun vadeli finansal planlama yapma konusunda isteksiz olacaklardır (OECD, 2013).

Şekil 2'de, 30 ülkenin finansal okuryazarlık bileşenleri puanları ve bu bileşenlerin toplanmasıyla elde edilen finansal okuryazarlık puanları gösterilmiştir. Şekle göre katılımcı tüm ülkelerin ortalama finansal okuryazarlık puanı 13,2; katılımcı OECD ülkelerinin ortalama puanı 13,7'dir. En yüksek olası puanın 21 olduğu göz önüne alındığında bu ülkelerde finansal okuryazarlık düzeyinin arttırılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan ülkeler arasında finansal okuryazarlık puanı ortalaması en yüksek ülke Fransa, en düşük ülke Polonya'dır. Finansal okuryazarlık bileşeni puanları arasındaki farklılıklar, ülkeler arası finansal okuryazarlık puanı farklılıklarını da belirlemektedir. Ne Fransa tüm bileşenlerde en yüksek puanlara sahip, ne de Polonya tüm bileşenlerde en düşük puanlara sahiptir (OECD, 2016).

Şekil 2. Finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum ortalama puanları[3]

3 OECD (2016). "OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies" den düzenlenmiştir.

Bu çalışma incelendiğinde 17'si OECD ülkesi olmak üzere 30 ülkede 51.650 yetişkinin katılımıyla yapılmıştır. Araştırmada olası en yüksek finansal okuryazarlık puanı 21'dir. Finansal bilgi için olası en yüksek puan 7, finansal davranış için 9, finansal tutumlar için 5 olduğu görülür.

Muhasebe Farkındalığı

Psikoloji ve felsefe başta olmak üzere birden çok alanın araştırma alanı içine girmekle beraber farkındalık, sınırları ve içeriği hakkında kesin bir uzlaşının olmadığı bir kavramdır. Farkındalık, bir şeyi bilmek, bir şeyin farkında olmak, bir şeyin bilincinde olmak, bir şeyden haberdar olmak veya bir şeyi anlamak gibi anlamları barındırmaktadır. Farkındalık bilişsel bir süreçtir ve genel olarak bilginin/bilmenin bir sonucudur. Farkındalık durumunu yaratabilecek bilme, farkında olunan şeyin gerçek muhtevasını ortaya seren bilgiye asgari düzeyde de olsa sahip olmayı gerektirir. Dolayısıyla muhasebe farkındalığı, temel düzeyde de olsa muhasebe bilmek olarak tanımlanabilir.

Muhasebe, finansal nitelikteki olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi ve analiz edilmesine ilişkin süreçleri kapsayan bir disiplindir. Çok daha genel bir ifadeyle muhasebe, iktisadi birimlerin finansal tarihini, finansal durumunu ve finansal performansını ortaya seren temel veriyi üretir ve işler. Muhasebe işlemleri, gelir, gider, maliyet, kar ve zarar gibi temel finansal kavramlara ilişkin olarak yapılır.

Bir şeyin farkında olmak o şey hakkında mevcut bütün bilgiye sahip olmak anlamına gelmemektedir. Muhasebe farkındalığı kavramı da en temel düzeydeki muhasebe bilgisi ve uygulama kapasitesinden, en ileri düzeyde muhasebe bilgi ve uygulama kapasitesine kadar geniş bir beceri skalasını ifade etmek için kullanılmıştır. Eğitim veya mesleki süreçlerin muhasebeyle olan ilişkisi ve yoğunluğu arttıkça muhasebe farkındalığı da artacaktır.

Muhasebe farkındalığında ilk şartın konuya ilişkin temel düzeyde eğitim/öğretim almış olmak olduğu söylenebilir. Bu öğrenim kişisel çabalarla, mesleki süreçlerde veya eğitim organizasyonlarından kazanılabilir. Muhasebe eğitimi büyük oranda örgün eğitim kapsamındaki kuruluşlarca verilmektedir.

Muhasebe farkındalığı yaratacak eğitimin özel olarak muhasebe alanında düzenlenmesi gerekmemektedir. Başka bir alanda düzenlenmiş olmakla birlikte temel muhasebe kavram ve uygulamalarını içeren bir öğretim süreci de muhasebe farkındalığının kazanılmasını sağlayabilir. Finans, finansal yönetim gibi konularda eğitim almak muhasebe farkındalığı oluşturacak etkiyi yaratabilir.

Temel muhasebe bilgisine sahip olma, diğer bir ifadeyle muhasebe farkındalığına sahip olma temel finans bilgisiyle ilişki getirecektir. Dolayısıyla muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen bir değişken olduğu söylenebilir.

Muhasebe Farkındalığı ve Finasal Okuryazarlık İlişkisi

Muhasebe ekonomik faaliyetleri ve sonuçlarını para birimi olarak ifade eden bir bilgi sistemidir. Muhasebe bilgi sisteminin çıktıları olmaksızın sağlıklı finansal kararlar alınması beklenemez. Muhasebe, finansal karar ve eylemlere dayanak oluşturan veriyi standardize edilmiş biçimde üretmekle kalmaz, analiz fonksiyonuyla doğrudan finansal yönetim faaliyetleri içerisinde yer bulur.

Finansal okuryazarlık ise bireylere parayı daha iyi yönetebilecek donanımı sağlayan yetenekler bütünüdür. Muhasebe farkındalığı ile finansal okuryazarlık arasında karşılıklı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Muhasebe bilmek kişinin finansal bilgini arttıracaktır. Muhasebe eğitimi, gelir, gider, maliyet, kar, zarar gibi temel finansal kavramlar üzerine inşa edilmektedir. Bu durum muhasebe farkındalığını finansal okuryazarlıkla ilişkilendirmektedir. Nitekim finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinde kullanılan ölçme araçları; gelir, gider, maliyet gibi (muhasebe eğitim ve uygulamalarında sıklıkla yer bulan) kavramlara ilişkin bilgileri ve faiz, iskonto hesaplanması gibi işlemleri içermektedir. Muhasebe farkındalığındaki artışın finansal okuryazarlık düzeyini artırması beklenebilir.

Benzer şekilde finansal okuryazarlık eğitimlerinde muhasebe kavramları ve faaliyetleriyle ilgili bilgiler verilmektedir. Finansal okuryazarlık eğitim içeriklerinde bulunan, gelir, gider ve borç kavramları, aktif ve pasif varlıklar, paranın zaman değeri ve faiz hesaplamaları, finansal tabloların okunması, finansal tablolar analizi, bütçeleme gibi konular muhasebe eğitiminin başat konularından bazılarıdır. Finansal eğitimin, muhasebe farkındalığının kazanılmasını sağlayabilecek yöntemlerden biri olduğu söylenebilir.

Muhasebe farkındalığının bir kazanımı olarak ortaya çıkabilecek finansal işlemleri ve sonuçlarını anlayabilme becerisi, kişinin finansal olaylar karşısında tutum ve davranışları üzerinde de belirleyici olabilir. Ekonomik faaliyetlerin doğası gereği risk ve kazancı barındırdığı, farklı pek çok gelir ve gider kaleminin olduğu, dönemsel koşulların kayıp ve kazanç üzerinde belirleyici olabildiği, bütçeleme ve planlamanın önemi; borçlanmanın bir maliyeti olduğu gibi pek çok bilgi, muhasebe farkındalığına bağlı olarak kazanılabilir. Bu gibi bilgiler ise finansal tutum ve davranışların düzenlenmesine yardımcı olabilir.

Aşağıda muhasebe farkındalığı ve finansal okuryazarlık ilişkisi kurulabilecek bazı çalışmalara yer verilmiştir. Muhasebe farkındalığının temel muhasebe bilgisini içeren bir eğitimle kazanılabileceği varsayımıyla, evren olarak muhasebe meslek mensupları, öğreticiler (öğretmenler ve öğretim elemanları) ve üniversite öğrencilerinin seçildiği araştırmalar inceleme konusu yapılmıştır. Katılımcılara ilişkin genel bir finansal okuryazarlık skoru ölçümü yapılmış araştırmalar tercih edilmiştir.

Muhasebe Meslek Mensuplarında Muhasebe Farkındalığı ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Muhasebe meslek mensupları öğrenim süreçlerin boyunca kazandıkları muhasebe bilgileri sonrasında mesleki yeterlilik sınavlarına girmekte, başarılı oldukla-

rı takdirdeyse muhasebecilik mesleğini profesyonel olarak sürdürebilmektedirler. Muhasebe meslek mensupları gerek aldıkları eğitimler gerek mesleki kazanımları gerekse mesleki tecrübeleri dolayısıyla yüksek düzeyde muhasebe farkındalığına sahiptir. Muhasebe farkındalığının genel olarak en yüksek düzeyde olduğu grup olduğu söylenebilir. Muhasebe meslek mensuplarında finansal okuryazarlık düzeyi bireysel olduğu kadar mesleki açıdan da son derece önemlidir. Mükelleflerin ayrıca yeterli düzeyde finansal danışmanlık (müşavirlik) hizmeti verebilecek meslek mensubu arayışında olmaları son derece olağandır. Aşağıda finansal okuryazarlık konusunda muhasebe meslek mensupları üzerinde yapılmış bazı araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Dağdelen (2017), Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçmek amacıyla 175 katılımcıyla yürüttüğü çalışmasında SMMM'lerin, "*Finansal okuryazarlık düzeylerinin istenilen düzeyde olduğunu söylemek mümkündür*." sonucuna ulaşmıştır. Küçükaslan (2017), 102 SMMM'nin katılımcı olduğu çalışmasında mesleki deneyim arttıkça finansal okuryazarlık seviyesinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Dikyar (2019), 119 SMMM ile yürüttüğü çalışması sonucunda katılımcıların, "*Finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür*." çıkarımında bulunmuştur. Sandal (2021), muhasebe meslek mensuplarının mali tablo ve finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırarak okuryazarlık düzeylerini saptamak amacıyla yaptığı tez çalışmasına göre mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyi ortalaması 103,40'dır (alınabilecek en yüksek puan 138) ve finansal okuryazarlık seviyelerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, "*Muhasebe meslek mensuplarına yapılan anketler incelendiğinde okuryazarlık oranları yüksek seviyelerde seyretmektedir.*" (Sandal 2021). Muhasebe meslek mensuplarında finansal okuryazarlık düzeyinin yüksek olması muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediğine dair bir kanıt olarak gösterilebilir.

Öğreticilerde Muhasebe Farkındalığı ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Öğreticiler (öğretmenler ve öğretim elemanları), muhasebe farkındalıklarını eğitimlerine ve mesleki faaliyetlerine bağlı olarak kazanmış olabilirler. Aşağıda muhasebe-finans öğreticilerinin örnekleme grubu olarak seçen, muhasebe farkındalığı ve finansal okuryazarlık ilişkisi kurulabilecek bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Durmuşkaya ve Kavas (2018), örneklem grubu olarak 415 akademik personeli aldıkları araştırmada katılımcıların "*Genel finansal okuryazarlık düzeyi 25 puan üzerinden 16,22 çıkmıştır*." Buna göre "*Akademisyenlerin Türkiye ortalamasının üzerinde finansal okuryazar olduklarından söz edilebilir*." Ayrıca Sosyal Bilimler alanında çalışan akademisyenlerin daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu; eğitim seviyeleri arttıkça finansal okuryazarlık düzeyinin arttığı de tespit edilmiştir. Bağlıoğlu (2019), 322 akademik personel üzerinde yürüttüğü tez çalışmasında katılımcıların finansal okuryazarlık genel skorunu 67,4 olarak tespit etmiş ayrıca finansal okuryazarlık düzeylerinin finansal eğitim durumlarına göre farklılık gösterdiği sonucuna

ulaşılmıştır. Finansal eğitim alan bireylerin finansal okuryazarlık ortalaması daha yüksek çıkmıştır.

Buna karşılık Tektaş (2019), İstanbul'un Anadolu yakasındaki Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan 148 muhasebe ve finansman öğretmeni ile kendi geliştirdiği bir finansal okuryazarlık ölçeğini kullanarak yaptığı çalışma sonucunda, muhasebe ve finansman öğretmenlerinin yeteri düzeyde finansal okuryazar olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Akın (2021) da, 206 akademik personelle yürütülen tez çalışması sonucunda sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerle diğer alanlardaki akademisyenler arasında belirgin bir fark tespit edememiştir.

Öğreticiler üzerinde yapılmış ve muhasebe farkındalığı finansal okuryazarlık ilişkisine dair kanıt olabilecek nitelikte bulgu sunan çalışma sayısı son derece azdır. Buna rağmen çalışmalarda akademik personelin finansal okuryazar bireyler olduğu (ortalama ve üstü) sonucu yaygın olarak görülmektedir. Bu durum eğitim seviyesine bağlı olarak artan genel entelektüel kapasiteyle ilişkilendirilebilir.

Üniversite Öğrencilerinde Muhasebe Farkındalığı ve Finansal Okuryazarlık İlişkisi

Muhasebe farkındalığı temel düzeyde muhasebe bilgisinin edinilmesiyle başlayan bir süreçtir. Bu anlamda üniversite eğitimi özellikle öne çıkmaktadır. Üniversitelerin bazı bölümlerinin ders programlarında muhasebe ve muhasebeyle ilişkili pek çok ders bulunmaktadır. İşletme, iktisat, maliye, çalışma ekonomisi, kamu yönetimi, finans ve bankacılıkla ilgili pek çok lisans ve ön lisans programında bu durum görülebilmektedir. Aşağıda evrenini üniversite öğrencilerinin oluşturduğu, içeriğinde muhasebe farkındalığı ve finansal okuryazarlık ilişkisine dair ipuçları barındıran bazı çalışmalar sunulmuştur.

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015), 480 lisans öğrencisi ile yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyi %48 ve en başarılı fakülte %58 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'dir. Kahraman (2015), işletme bölümü öğrencileri ile diğer bölüm öğrencilerini karşılaştırdığı çalışmasında, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini düşük tespit etmekle birlikte, "*işletme bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerinden daha iyi finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu*" sonucuna ulaşmıştır. Özen ve Kaya (2015), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırdıkları çalışmanın sonuçlarına göre katılımcıların finansal okuryazarlık başarı düzeyi %40,68 ve finans eğitimi alan öğrenciler almayan öğrencilerine göre daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahiptir. Mevsim (2016), 476 öğrenciyi örneklem olarak kullandığı çalışmada katılımcıların finansal okuryazarlık genel başarı düzeyi %59 olarak ölçmüş; işletme bölümünün en başarılı bölüm olduğu sonucuna ulaşmıştır. Erdoğan ve Erdoğan (2018), 146 lisans öğrencisi ile yaptıkları çalışmanın sonuçlarında, genel olarak katılımcıların finansal okuryazarlık seviyesinin düşük çıktığına ve finans içerikli eğitimin finansal okuryazarlık seviyesini arttırdığı tespitini yapmışlardır. Kaya (2019), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını değerlendirmeye ve almış oldukları

muhasebe-finansman ağırlıklı derslerin finansal okuryazarlıkları üzerine etkisini araştırmak, amacıyla 720 öğrenciyle yürüttüğü çalışmasında, katılımcıların finansal okuryazarlık durumu %43,2 ile "*ortalamanın biraz altında*" belirlemekle birlikte, "*başta muhasebe-finansman ağırlıklı dersler olmak üzere verilen derslerin finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzeylerini artırdığı*" sonucuna ulaşmıştır. Karakoç ve Yeşildağ (2019), Ege Bölgesi'nde yer alan Uygulamalı Bilimler Yüksekokullarının Bankacılık-Finans ile Muhasebe Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini araştırmak amacıyla 697 öğrenciye uyguladıkları anket sonuçlarına göre bu öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyi % 60'tır ve en başarılı öğrenciler son sınıf öğrencileridir. Bilici ve Çapan (2019), muhasebe-finans dersi alan turizm fakültesi öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin pozitif yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Bayındırlı (2020), 500 lisans öğrencisini örneklem aldığı çalışmasında öğrencilerin genel finansal okuryazarlık skorunu % 52,68'le orta düzeyde ölçmüştür. Ayrıca öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüme ve öğrenim gördükleri sınıfa göre finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlık ortalama puanı en yüksek bölüm işletme, en düşük bölüm yönetim bilişim sistemleri; finansal okuryazarlık ortalama puanı en yüksek sınıf 4. sınıf, en düşük 1. sınıf olarak bulunmuştur. İkvan, Tursun ve Ukav (2020), Finans, Bankacılık ve Sigortacılık ile Muhasebe ve Vergi bölümlerinde öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmaya göre, katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğunu ve bunun asıl sebebinin de çalışmanın finansal yönetim dersinin verilmesinden sonra yapılmış olmasından ileri gelebileceği sonucuna ulaşmışlardır. Karavardar ve Seyranlıoğlu (2020), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü ve Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Bankacılık ve Finans bölümünde okuyan 407 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada finansal okuryazarlık genel başarı düzeyini yüzde 61,26 olarak ölçmüşlerdir. Kütük (2017), Salman ve Esmeray (2020), Taş (2019), Dursun (2021) da benzer şekilde muhasebe ve finans derslerindeki artışın finansal okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkilediğini gösterir sonuçlara ulaşmışlardır.

Bununla birlikte sayıları görece az olmakla birlikte muhasebe farkındalığı ve finansal okuryazarlık ilişkisini olumlamayan araştırmalar da bulunmaktadır. Barmaki'nin (2015), 500 lisan öğrencisiyle yürüttüğü çalışmasında en yüksek finansal okuryazarlık ortalamasına sahip ilk üç fakülteyi Diş Hekimliği, Eczacılık ve Tıp olarak belirlemiştir. Sıralamada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ancak onuncu olabilmiştir. Yatbaz ve Çatıkkaş (2019), bankacılık öğrencileri ile daha önce muhasebe ve finans dersi almamış öğrencileri, muhasebe okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık bağlamında karşılaştırdığı çalışmada, "muhasebe ve finans okuryazarlığına sahip olduğu düşünülen öğrencilerin" yeterli düzeyde finansal okuryazarlığa sahip oldukları ancak muhasebe okuryazarlığına sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak, "*Başta muhasebe-finansman ağırlıklı dersler olmak üzere verilen derslerin finansal okuryazarlık ve finansal bilgi düzeylerini artırdığı çıkarımı yapılabilir*." (Kaya, 2019). Muhasebe-finans eğitimi almanın muhasebe farkındalığını arttırdığını bunun da finansal okuryazarlık seviyesini arttıracağını söylemek mümkündür.

SONUÇ

Finansal okuryazarlık önemi her geçen gün artan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel kabul finansal okuryazarlığın bireylere daha kazançlı finansal kararlar aldıracağı, daha doğru finansal davranışlar sergilettireceği ve daha gerçekçi tutumlar geliştirmesine sebep olacağı yönündedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin artışının hem bireyler hem de toplum için olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Konunun önemine istinaden literatürde finansal okuryazarlık konulu pek çok çalışmaya rastlamak mümkün olmaktadır.

Araştırmalar büyük oranda demografik değişkenlere bağlı olarak grupların sınanması şeklinde biçimlendirilmektedir. Cinsiyet, yaş, medeni hal, gelir durumu, eğitim durumu, unvan, kayıtlı olunan bölüm, devam edilen sınıf, finansal eğitim alınıp alınmadığı gibi değişkenler en çok sınananlardandır. Araştırmalar finansal eğitim almanın finansal okuryazarlık düzeyini arttırdığı yönünde bulgular sunmaktadır. Bu çalışmada ise yeni ve daha kapsayıcı bir kavram olarak muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık düzeyini artırabileceği önermesini destekleyebilecek kanıtlar aranmıştır.

Muhasebe farkındalığı muhasebenin temel kavramlarını ve/veya uygulamalarını bilmekle karakterize edilebilecek bir kavramdır. Muhasebe farkındalığı, temel muhasebe bilgisini içeren bir eğitim yoluyla kazanılabilir. Bu yönüyle finans içerikli eğitim almak da muhasebe farkındalığı oluşmasına katkı verebilir.

Muhasebe farkındalığı bireylerin muhasebe-finans içerikli ders alıp almadıkları ne süreyle ve ne yoğunlukta aldıkları veya temel muhasebe bilgileri teste tabi tutularak ölçülebilir. Muhasebe farkındalığı, finansal eğitime göre daha geniş ortak niteliğe sahip grupların test edilmesini sağlayabilir. Muhasebe meslek mensupları, muhasebe-finans öğreticileri ve genel olarak muhasebe içerikli eğitim alan öğrencilerin muhasebe farkındalığına sahip bireyler olduğunu söylemek mümkündür. Muhasebe farkındalığı sayılan tüm gruplarda ortak bir değişken olarak teste tabi tutulabilir.

Muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe-finans öğreticilerinin ve muhasebe içerikli eğitim alan öğrencilerin araştırma evrenini oluşturduğu ve muhasebe farkındalığı, finansal okuryazarlık ilişkisine dair ipuçları barındırdığı düşünülen çalışmalar incelendiğinde:

- En yüksek muhasebe farkındalığına sahip grup olarak kabul edilebilecek muhasebe meslek mensuplarının finansal okuryazarlık seviyesi yüksektir ve mesleki tecrübe arttıkça finansal okuryazarlık seviyesi de yükselmektedir. Bu grup için finansal okuryazarlık bireysel olduğu kadar mesleki olarak da önemli bir zorunluluktur.
- Muhasebe-finans öğreticilerine dönük araştırma sayısı az olmakla birlikte bu grup için de finansal okuryazarlık seviyesinin ortalamanın üzerinde olduğu söylenebilir. Bu grup üzerinde yapılan çalışmaların sınırlı olması ve birbirleriyle çelişen nitelikte olması bir çıkarım yapmayı zorlaştırmaktadır.
- Muhasebe içerikli eğitim alan üniversite öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar, muhasebe-finans içerikli eğitim alan öğrencilerin genel olarak daha yüksek finansal okuryazarlık ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak literatürde, muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlık seviyesini artıracağını hipotezleştirebilecek yeterli kanıt olduğunu söylemek mümkündür. Muhasebe farkındalığının finansal okuryazarlığa etkisini araştırma konusu yapan ampirik nitelikteki çalışmalar konuyu çok daha bilimsel bir çerçeveye oturtacaktır.

Ek olarak, muhasebe meslek mensupları ve muhasebe-finans öğreticilerinin finansal okuryazarlık durumlarını inceleyen araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Mükellefler daha sağlıklı finansal sonuçlar alabilmek için muhasebe meslek mensuplarının finansal yol göstericiliğine; öğrenciler daha yüksek düzeyde finansal kavrayış için muhasebe-finans öğreticilerinin bilgilendirmesine ihtiyaç duymaktadırlar. Meslek mensuplarının da öğreticilerin de bu anlamdaki faydası kendi finansal okuryazarlık düzeyleriyle sınır olacaktır.

KAYNAKLAR

Akın, D. (2021). *Finansal okuryazarlık düzeyinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma: Dicle Üniversitesi akademisyenleri örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Bağlıoğlu, A. (2019). *Akademik personelin finansal okuryazarlık ve finansal davranış analizi: Fırat Üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Balasubramnian, B. ve Sargent, C. S. (2020).Impact of inflated perceptions of financial literacy on financial decision making. *Journal of Economic Psychology*, 80. Erişim adresi: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167487020300672?via%3Dihub

Bankalar Arası Kart Merkezi. (2022). Dönemsel bilgiler. Erişim adresi: https://bkm.com.tr/raporlar-ve-yayinlar/donemsel-bilgiler/

Barmaki, N. (2015). **Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi örneği**, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Bayındırlı, M. Ö. (2020). **Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık, finansal tutum ve davranış düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma** (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Karabük Üniversitesi, Karabük.

Bilici, N. S. ve Çapan, O. (2019). Finans-muhasebe eğitimi alan öğrencilerin finansal okuryazarlık tutum ve davranışları; Atatürk Üniversitesi Turizm Fakültesi örneği. III. Uluslararası Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Bilimler Sempozyumu, 25-27 Haziran 2019, Nevşehir.

Calvet, L. E., Campbell, J. Y., ve Sodini, P. (2009). Measuring the financial sophistication of households. *American Economic Review*, 99, 393-398. Erişim adresi: https://www.aeaweb. org/articles?id=10.1257/aer.99.2.393.

CFI. (2021). Financial literacy. Erişim adresi: https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/financial-literacy/

Clark, R., Lusardi, A., ve Mitchell, O. S. (2015). Employee financial literacy and retirement plan behavior: A case study. *Economic Inquiry*, 55(1), 248–259. Erişim adresi: https://doi. org/10.1111/ecin.12389.

Dağdelen, T. (2017). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama*, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Disney, R. ve Gathergood, J. (2013). Financial literacy and consumer credit portfolios. *Journal of Banking & Finance*, 37, 2246–2254. Erişim adresi: https://doi.org/10.1016/j. jbankfin.2013.01.013.

Dursun, Y. (2021). A Research On College Students' Financial Literacy Level: A Case Of Yeditepe Unıversity, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul.

Durmuşkaya, S. ve Kavas, Y. (2018). Akademik Gelişim Ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkinin Tespiti Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 25 (3), 925-939. DOI: 10.18657/yönveek.441375

Erdoğan, D. Ç. ve Erdoğan, S. (2018). Finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi ve finansal eğitimin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine etkisi: Şırnak Üniversitesi örneği. Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 138-159.

Guiso, L. ve Viviano, E. (2015). How much can financial literacy help? *Review of Finance*, 19(4), 1347-1382. Erişim adresi: https://doi.org/10.1093/rof/rfu033.

Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., ve Beverly, S. G. (2003). Household financial management: The connection between knowledge and behavior. *Federal Reserve Bulletin*, 89(7), 309-322. Erişim adresi: https://www.federalreserve.gov/pubs/bulletin/2003/0703lead.pdf.

Hsiao, Y. ve Tsai, W. (2018). Financial literacy and participation in derivatives markets. *Journal of Banking & Finance*, 88, 15–29. Erişim adresi: https://doi.org/10.1016/j.jbankfin. 2017.11.006.

İkvan, A. , Tursun, M. ve Ukav, İ. (2020). Finansal Yönetim Eğitimi Alan Öğrencilerin Algı ve Finansal Okuryazarlık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 11 (22) , 487-506 . DOI: 10.47129/bartiniibf.758317

Kahraman, Y. E. (2015). *Erciyes Üniversitesi öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık araştırması*, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Karakoç, M. ve Yeşildağ, E. (2019). Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Tespit Etmeye Yönelik Bir Alan Araştırması: Ege Bölgesi'nde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 12 (3), 511-531.

Kaya, H. (2019). *Finansal okuryazarlık ve* İİBF'de *verilen muhasebe-finansman derslerinin finansal okuryazarlık üzerine etkileri: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerinde bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Karavardar, A. Ve Seyranlıoğlu, O. (2020). Finans eğitiminin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisi: Giresun Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Mali Çözüm*, 30 (162), 67-93.

Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.

Klapper, L., Lusardi, A., ve Panos, G. A. (2013). Financial literacy and its consequences: Evidence from Russia during financial crisis. *Journal of Banking & Finance,* 37(10), 3904–3923. Erişim adresi: https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.07.014

Küçükaslan, A. (2017). *Finansal Okuryazarlık: Kayseri İli Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirleri Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.

Kütük, E. (2017). **Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Doğu Karadeniz örneği,** (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Gümüşhane Üniversitesi, Gümüşhane.

Mevsim, L. T. (2016). **Üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi örneği,** (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi). Erzincan Üniversitesi, Erzincan.

OECD.(2011) Measuring Financial Literacy: Core Questionnaire in Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for conducting an Internationally Comparable Survey of Financial literacy. Paris: OECD. Erişim adresi: https://www.oecd.org/finance/financial-education/49319977.pdf

OECD. (2013) Financial literacy and inclusion: Results of OECD/INFE survey across countries and by gender. Erişim adresi: https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/TrustFund2013_OECD_INFE_Fin_Lit_and_Incl_Survey-Results_by_Country_and_Gender.pdf

OECD (2016). OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies. OECD, Paris, www.oecd.org/finance/OECD-INFE-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy-Competencies.pdf

Özen, E. ve Kaya, Z. (2015). Finansal Okuryazarlık Seviyesinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. 19. Finans Sempozyumu, 21-24 Ekim 2015. Çorum.

Salman, N. Ü. ve Esmeray, A. (2020). Finansal okuryazarlık: Muhasebe ve finansman eğitimi alan öğrencilere yönelik bir araştırma, İşletme Araştırmaları Dergisi, 12 (2), 2002-2016.

Sandal, A. ve Yalçın, Z. (2020). S.M.M.M'lerin finansal okuryazarlık ve finansal tablo okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Tunceli ve Elazığ örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 2216-2230.

Taş, Ö. T. (2019). *TR83 Bölgesindeki üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin karşılaştırması, (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi).* Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Tektaş, D. (2019). *Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan muhasebe ve finansman öğretmenleri üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisan tezi).* Marmara Üniversitesi, İstanbul.

The Department Of The Treasury. (2008). President's Advisory Council on Financial Literacy 2008 Annual Report to the President. Erişim adresi: http://www.ustreas.gov/offices/domestic-finance/financial-institution/fin-education/docs/PACFL_ANNUAL_REPORT_1-16-09.pdf

Türkiye Bankalar Birliği. (2022). Risk merkezi aylık bülteni, Sayı: 80. Erişim adresi: https://www.riskmerkezi.org/Content/Upload/istatistikiraporlar/ekler/3313/Risk_Merkezi_Aylik_Bulteni_Nisan_2022.pdf

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2021. Erişim adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2021-45581

Van Rooij, M., Lusardi, A., ve Alessie, R. (2011). Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449–472. Erişim adresi: https://doi.org/10. 1016/j.jfineco.2011.03.006.

Veri Analiz Platformu. (2022). Portföy Dilimi Bazında Yatırımcı Sayıları. Erişim adresi: https://www.vap.org.tr/portfoy-dilimi-bazinda-yatirimci-sayilari Erişim adresi:

World Inequality Lab. (2022). Dünya Eşitsizli Raporu 2022. Erişim adresi: https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2021/12/Summary_ WorldInequalityReport2022_Turkish.pdf

Xu, L. ve Zia, B. (2012). Financial Literacy around the World: An Overview of the Evidence with Practical Suggestions for the Way Forward. *Policy Research Working Paper*, 6107. World Bank.

Yatbaz, A. ve Çatıkkaş, Ö. (2019). Accounting and finance literacy: A comparative study. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Özel Sayı, 161-170.

ÖZ GEÇMİŞ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan GÜL, 1973 yılında Trabzon'da doğdu. Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Maliye Bölümünde lisans eğitimini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Bölümünde yüksek lisans eğitimini ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe&Finans alanında doktora eğitimini tamamlamıştır. Uzun yıllar özel sektörde farklı pozisyonlarda çalıştıktan sonra 2007 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ezine MYO Muhasebe ve Vergi Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2018 yılından beri Dr. Öğr. Üyesi pozisyonuyla aynı yerde görevime devam etmektedir. Muhasebe ve finans alanında önlisans, lisan ve lisansüstü düzeyde dersler vermektedir. Muhasebe meslek etiği, blok zincir ve muhasebe, muhasebe tarihi, muhasebe teorisi konularında araştırmalarına devam eden yazar biri kız, diğeri erkek olmak üzere iki evlat sahibidir.